

CUVÎNT DE SALUT

Acad. RADU GRIGOROVICI

Îmi revine neașteptata onoare de a saluta din partea conducerii Academiei Române pe participanții la Sesiunea comemorativă VASILE PÂRVAN, organizată de Institutul de Arheologie din București al Academiei cu ocazia împlinirii a 110 ani de la naștere și 65 de ani de la dispariția marelui învățat.

Sînt fericit să pot citi în fața Domniilor Voastre hotărîrea Biroului Prezidiului Academiei Române din 30 octombrie 1992 adresată Secției de Științe Istorice și Arheologie :

„Vă facem cunoscut că, în ședința din 30 oct. 1992. Biroul Prezidiului Academiei Române a analizat propunerea Institutului de Arheologie referitoare la titulatura sa și a hotărît ca institutul să aibă titulatura ”Institutul de arheologie Vasile Pârvan”și, separat, Muzeul Național de Antichități al institutului”.

Fie-mi permis ca, înainte de a da ascultare istoricilor și arheologilor care vor evoca în fața celor prezenți personalitatea lui Vasile Pârvan, să rostesc cîteva scurte gînduri ca unul ce nu-i poate aprecia opera de specialitate, dar îi cunoaște, desigur superficial, unele din scrierile pe care activitatea de restituție a profesorului Alexandru Zub ni le-a pus din nou sub ochi la începutul precedentului deceniu, fără a admite știrbirea textului cu un singur cuvînt.

Pentru noi, cei ce nu am răspuns la chemarea muzei Clio, scrierile lui Vasile Pârvan sînt izvor de învățătură și de încîntare. „Memorialele”, citite acum 65 de ani, cînd eram foarte tînăr, între elegantele coperte ale editurii „Cultura Națională”, n-au îmbătrînit nici astăzi, căci patetismul lor nu cade niciodată în trivial sau în ridicol.

Predicile sale morale, modelate adeseori după predica de pe munte a lui Iisus, nu plictisesc și surprind prin îndrăzneala și profunzimea lor, atunci cînd spune, de pildă : „Feriți cei care nu-și irosesc viața, căci o alta nu e” sau „Feriți cei ce se indoiesc, căci aceia vor afla adevărul”.

Cei interesați în făurirea unui sistem educațional potrivit națiunii române cred că ar putea citi cu folos considerațiile respective din eseu său intitulat „Ideile fundamentale ale culturii sociale contemporane”, în care critică copierea sistemelor școlare ale țărilor occidentale, recomandînd ca școala noastră să pornească ; citez, „de la realitatea etnopsihologică a sufletului nostru național și ramificată după scopurile sociale specifice evoluției noastre actuale”.

Încă din tinerețe, discutînd importanța studiilor istorice monografice care stau la temelia elaborării unei istorii generale, Vasile Pârvan

apelează la „pătrunderea psihologică și la forța divinatorie a istoricului”. Și cum să nu te încrezi în pătrunderea psihologică și forța sa divinatorie, când, la numai câteva luni de la revoluția din octombrie 1917, poate scrie în chip de concluzie pentru viitor : „Ideile de autoritate, de ierarhie, de circulație a elitelor înlăuntrul democrației, idei cari, toate, nu sînt decît o manifestare a tendințelor oligarhice de organizare a democrației, amenință atît individual cît și social ideea de libertate. În adevăr, cel mai desăvîrșit colectivism nu poate împiedica, ba, dimpotrivă, este nevoit să creeze, pentru conducerea societății comuniste, care va lua locul societății capitaliste actuale, o nouă aristocrație încă mai tiranică decît cea a statului actual, întrucît, ne mai existînd clase sociale deosebite și deci partide politice deosebite, nu va mai fi nici o înfrînare și nici un control al autorității conducătoare, care, încă în plus, va avea și pretenția — absolut necorespunzătoare realității — de a lucra, adică de a porunci, în numele întregii societății”.

Un an mai tîrziu, în lecția de deschidere a cursului de istorie antică la Universitatea din Cluj, în noiembrie 1919, Pârvan vede atît în capitalismul biruitor în Apus, cît și în socialismul biruitor în Răsărit — cel puțin ca experiență trecătoare politică (cum se exprimă el) — o primejdie mortală pentru inteligența creatoare (citez) „pentru că e fără putere fizică, pentru că e puțin numeroasă, pentru că e supărătoare în cererile ei de sacrificiu, nerentabilă”. Nu pot să nu fac aici paralelă cu desființarea Institutului de Matematică al Academiei de către Ceaușești și părerea domnului Stolojan că toate institutele de cercetare, și în particular cel de matematică, sînt „inutile pentru societate și economie”. Nu cred să fi avut altă părere despre arheologie !

Sînt multe de învățat de la Vasile Pârvan în afara operei sale de istoric și arheolog. Am impresia că o analiză amănunțită a scrierilor sale colaterale s-ar dovedi utilă și atrăgătoare.